יחטאו במעשה העגל ולא יעשו את המעשה הרע ההוא.

ולכך כתב **אשר תשים לפניהם**, והוא מלשון (דברים לא, יט) **'שימ"ה בפיהם'**, המורה על עניין לימוד התורה, כי רצה השי"ת שיהיה להם מה ללמוד ושיהיו שקועים ראשם ורובם בעמקי תורתינו הק', ולימוד תורה זה יהיה להם לשמירה מעולה שלא יחטאו.

שאר המצוות המניות בכתוב המה מצוות נגדיות לעבודה זרה

וזה לא רק בלימוד ענייני ממונות ומשפט, אלא אף כשילמדו ישראל בענייני שאר המצוות המנויות לעיל, כמו מצוות עליה לרגל וביכורים, וכן גם במצוות איסור הקרבת קרבן פסח על החמץ והלנת החלב עד הבוקר ואיסור בשר בחלב, הרי גם במצוות אלו טמונה שמירה מיוחדת נגד עבודה זרה ועשיית העגל ר"ל.

והראיה לזה, דהנה בסוף פרשת כי תשא אחר שצוה השי"ת למשה אודות עשיית לוחות שניות ואחר גילוי הי"ג מדות של רחמים שבזה מחל להם על מעשי העגל, מזהיר להם באריכות על הרחקה מכל שייכות לעבודה זרה ולעובדיהם בכדי שלא יכשלו עוה"פ במעשה מגונה כזה, וראה זה פליאה שתיכף לאחר הציוויים על עבודה זרה והרחקה מהם, הוכפל שם בהפסוקים (להלן לד יח-כו) כל המצוות האלו המנויים לעיל שכבר נלמדו בפר' משפטים, ומזה ראינן כי יש שייכות וקשר עם קיום מצוות אלו להרחקה מעבודה זרה, כי המה מצוות נגדיות למעשה עבודה זרה.

וממילא מובן מפני מה כתבם בפר' זו וצווה השי"ת למשה רבינו שילמדם מצוות אלו דייקא, והוא בכדי שיהיה להם לשמירה מעשיית העגל. אבל באמת עדיין צריך לבאר בייתר עומק מה אכן הוא השייכות של מצות אלו לעבודה זרה.

מלכותם של ירעבם בן נבט ורחבעם בן שלמה המלך

ונתחיל בביאור השייכות שיש בין **מצוות עליה לרגל** למניעת מעשה העגל, וזאת בהקדם הקדמה קצרה, דהנה איתא במלכים (א פרק יב), שלאחר תקופת מלכותו של שלמה המלך, נחלקה המלוכה בישראל לשני מלכים על פי דברי נביא ה' אחיה השילוני, **מלכות אחת** היה לרחבעם בנו של שלמה המלך, שהוא מלך על ארץ יהודה וירושלים, כי כן רצה הקב"ה שישאר זכר למלכות בית דוד, **וגם היה מלכות** לירבעם בן נבט שמלך בארץ ישראל על שאר השבטים, ובעת התמנותו למלך ע"י הנביא אחיה היה צדיק גדול, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין קב.) 'וימצא אותו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה'. מאי בשלמה חדשה. אמר רב נחמן כשלמה חדשה, מה שלמה חדשה אין בה שום דופי **אף תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי**. דבר אחר, שלמה חדשה, **שחידשו דברים שלא שמעה אזן מעולם**. מאי 'ושניהם לבדם בשדה', אמר רב יהודה אמר רב **שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם כעשבי השדה**. ואיכא דאמר **שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה**'.

ואיתא שם בכתוב (שם פסוק כו) **'ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד'**. וברש"י 'עתה תשוב, רצונו לומר, **מהרה ובזמן קרוב**'. והיינו, שהתחיל ירבעם בן נבט לחשוש, שהנה קרב ובא הזמן שתתבטל מלכותו שלו וזה ישוב למלכות בית דוד בלבד למלך רחבעם בן שלמה המלך. וממשיך הכתוב לבאר מה היתה חששו של ירבעם **'אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלם ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני ושבו אל רחבעם מלך יהודה'** (ועיי"ש ברש"י ובשאר מפרשים הטעמים שבסיבתם חשש שע"י עלייתם לרגל ישובו אל רחבעם).

בכדי שלא ישובו בנ"י לרחבעם מנעם ירבעם מלעלות לרגל ועשה שני עגלי זהב

וממשיך הכתוב לספר שמשום חשש זה לא הרשה עוד לכלל ישראל לעלות לרגל ולעומת זה עשה שני עגלים לעבודה זרה, וכלשון הכתוב (פסוק כח) **'ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'**, והמדקדק יראה, כי לשון הכתוב כאן, הרי זה ממש כאותו לשון נורא שאמרו כלל ישראל בעשותם את מעשה העגל בצאתם ממצרים 'הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'.

(אכן ברד"ק לימד זכות כי אין כיון ממש לעבודה זרה, ומביא גם ראיה נפלאה לזה יעו"ש, אכן בפשטות הכתוב זה היה לעבודה זרה וכמוכח בפסוקי התורה שאחרי זה).

תחילת מעשי עבודה זרה ועגלי הזהב היה כשמנע מישראל לעלות לרגל

היוצא לן מפורש בכתוב, כי המעשה שמנע את ישראל מלעלות לרגל לירושלים, זה היה תחילת הדבר שגרם לו לירבעם בן נבט להחטיא את ישראל בעגלי זהב ובמעשה עבודה זרה.

ורואים מזה כי המה זה לעומת זה, שמצוות עליה לרגל שמר את ישראל מלחטוא בעבודה זרה. ועתה הכל מבואר כמין חומר, כי רצה השי"ת למנוע את ישראל מלעשות את מעשה העגל, ולכך נתן להם השי"ת עתה את המצווה של לימוד פרשת שלוש רגלים, והקריאה מעורר את הזמן, והרי זה כמו שעלו ישראל לרגל, ובזה יינצלו ישראל מלעשות את העגל, כי כן ראינו שמניעת מצוה זו גרמה לישראל לעשות את השני עגלי זהב, ולעומתה קיומה תוסיף שמירה עליונה להינצל מעבירה זאת.

ירבעם מנע גם מישראל להקריב ביכורים

וכן **לגבי מצות ביכורים** שצוום בפרשה זו מבואר בחדא מחתא, כי משמע שמה בעניין, כי ירבעם בן נבט כשאסר להם לעלות לרגל, גם אסר להם להקריב ביכורים (יעו"ש בפסקי התורה), ובכך יוצא כי מניעת הבאת הביכורים גם הוא גרם להם בהמשך שיחטאו בעבודה זרה ובעגלי הזהב, ולכן זה לעומת זה לימוד מעשה הביכורים ישמור בעדם שלא יחטאו בעגל, כי הרי אמרו חז"ל **אמר רבי יצחק מאי דכתיב** (ויקרא ו, יח) **זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק** וכו'". ונמצא כי בזה שילמדו מצוות ביכורים הוי כאילו יקיימו אותם.

בעבודת גילולים היה עניין לעבדו על החמץ וכו'

ובמסילה נעלה לבאר בשאר המצוות שצוה השי"ת את ישראל בפרשה זו, דהנה צוום גם על המצוה **שאסור לשחוט את הקרבן פסח כשיש עדיין חמץ בבית**, ומבואר **בירושלמי** (בריש מס' עבודה זרה, פ"א, ה"א) שבעת שאמר ירבעם בן נבט לישראל שיעבדו עבודת גילולים, דיבר אליהם ואמר **'עבודת גילולים ותרנית היא, דכתיב לא ילין חלב חגי עד בוקר, וכתיב בעבודת גילולים, הביאו לבקר זבחכם וכו'**.

והיינו שאמר להם ירבעם בן נבט, כי מוטב להם לעבוד עבודת גילולים ר"ל, כי ותרנית היא, שבעבודה זרה אין קפידה לכמה ימים אוכלים את הבשר, וכן כתב שם שאמר להם ג"כ שהעבודה זרה לא מקפיד על זביחת הפסח על החמץ, וגם אינו מקפיד על לינת החלב עד הבוקר. ואדרבא משמע שם, כי היה עניין ועבודה מיוחדת בעבודה זרה להקריב את הפסח על החמץ, וגם להלין את החלב עד הבוקר וכן הלאה, עיין שם.

ולפי זה יבואר שפיר, כי כאן שרצה השי"ת להרחיקם ממעשה העגל, ציווה אותם שילמדו פרשת מצוות אלו, והרי **כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו'** כמבואר. ויוצא כי בזה שילמדו מצוות אלו הוי כאילו יקיימו אותם, והיות שהם מצוות נגדיות לעבודה זרה, הרי זה ישמור בעדם לבלתי יחטאו במעשה העגל.

בעבודה זרה היה עבודתו בבשר וחלב

וכן לגבי מצוות **בשר בחלב** שצוום כאן, עיין **בכלי יקר** (כאן), כי היה עניין מיוחד לעשות העבודה לעבודת גילולים מבשר בחלב דייקא, וגם מביא על זה ראיה מהבל שכתוב בו (בראשית ג ד) **'והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן'**,והלשון **ומחלביה"ן** מורה על **חל"ב** ונמצא שהקריב בשר צאנו עם חלב, והוא עשה כן כי כן היה דרכם לעשות עבודתן מבשר וחלב וממילא הקריב הבל את קרבנו להשי"ת מבשר וחלב.

ובזה מובן היטב כי כן לעומתו צוום השי"ת שילמדו בפרשתן מצוה זו, ומצוה זו הוי הפכי מן מעשה העבודה זרה, והרי זה יוכל למנעם מלעשות את מעשה העגל.